

ตั้งนะโม ๓ จบ

พุทธังอัมมัง สังฆัง นมัสสามิ ขอนอบน้อมแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ผู้ไกลจากกิเลส ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง

กราบนมัสการพ่อแม่ครูบาอาจารย์ กราบนมัสการครูบาอาจารย์ และเพื่อนสหธรรมิก
ทุกท่าน

ณ โอกาสบัดนี้จะได้แสดงพระวินัยสิกขาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ขอให้ทุกท่านทุกคนจงตั้งใจฟังด้วยความเคารพ

วันนี้จะได้บรรยายเรื่องวัตร ๑๔ เพื่อพระจะได้เข้าใจเอามาใช้ เอามาปฏิบัติตาม
พระวินัย ในการประพฤติพรหมจรรย์ เป็นแนวทางพอสังเขป ๔ ข้อ ได้แก่ข้อที่

๑๑. อุปัชฌายวัตร (วัตรปฏิบัติต่อพระอุปัชฌาย์)

๑๒. สัทธวัตร (ข้อปฏิบัติต่อสัทธวัตร)

๑๓. อาจารย์วัตร (ข้อปฏิบัติต่ออาจารย์)

๑๔. อันเตวาสิกวัตร (ข้อปฏิบัติต่ออันเตวาสิก)

ข้อ ๑๑ ๑๒ ๑๓ และ ๑๔ ถือว่าเป็นธรรมะหมวดเดียวกัน บรรยายรวม ๆ กันไป
เพื่อให้เข้าใจในภาคประพจน์ภาคปฏิบัติ

ข้อที่ ๑๑ ได้แก่อุปัชฌายวัตร เป็นวัตรปฏิบัติเพื่อดูแลอุปฐากอุปถัมภ์พระอุปัชฌาย์
เพื่อบำเพ็ญบารมีเรื่องความกตัญญูกตเวทิต

มนุษย์เราคือผู้ที่ประเสริฐ เป็นผู้ที่อยู่ในคุณธรรมคือกตัญญูกตเวทิต พระพุทธเจ้า
คือผู้ที่ตั้งมั่นในกตัญญูกตเวทิตทุกภพทุกชาติ ที่ท่านบำเพ็ญพระบารมีทุกภพทุกชาติ
แม้แต่ชาติสุดท้ายท่านก็บำเพ็ญกตัญญูกตเวทิตเสด็จไปขึ้นดาวดึงส์เพื่อโปรดพระมารดา
อยู่บนสรวงสวรรค์

มนุษย์เรานี้ประเสริฐกว่าสัตว์ทั้งหลายก็คือเป็นผู้ที่กตัญญูทเวทิต

หลวงปู่ชา สุภทฺโท สมัยท่านบวชใหม่ที่วัดบ้าน ท่านก็เรียนหนังสือนักธรรมตรี โท เอก ขณะที่ท่านเรียนนักธรรมเอกอยู่นั้น โยมพ่อท่านป่วย อีกไม่กี่วันที่จะสอบนักธรรมเอก ท่านสละสิทธิ์จากการสอบนักธรรมเอกเพื่อมาดูแลพ่อป่วย โยมพ่อได้พูดกับท่านว่า "พระอย่าสึกนะ ให้บวชปฏิบัติจนตาย" ท่านก็รับปากโยมพ่อท่านว่าไม่สึก จะตั้งอกตั้งใจปฏิบัติธรรมเพื่อพ่อแม่

หลังจากที่ได้ประชุมเพลิงโยมพ่อแล้ว ท่านก็ออกประพฤติปฏิบัติ แสวงหาครูบาอาจารย์ ประพฤติปฏิบัติจนได้บรรลุนิพพาน แล้วท่านก็มีความกตัญญูทเวทิตที่กลับมาบ้าน มาตั้งวัดหนองป่าพง เพื่อโปรดโยมมารดา และประชาชนบ้านเกิด และบ้านใกล้เคียง เอาโยมแม่มาบวชเป็นแม่ชี สั่งสอนจนแม่ได้เข้าถึงคุณธรรมตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

สมัยก่อน พ.ศ.๒๕๐๐ นะ ประเทศไทยยังไม่ได้รับการพัฒนา เรื่องอาหารการอยู่การฉันทก็อดคัดขาดแคลน ไม่เหมือนสมัยทุกวันนี้ พระก็ต้องแบ่งอาหารกันฉัน สำหรับข้าวนั้นไม่ต้องแบ่งเพราะว่ามันเยอะ ก็ให้เอาข้าวได้ตามอัธยาศัย ส่วนกับข้าวก็ต้องแบ่งให้เท่า ๆ กันหมด วันไหนได้อาหารน้อยก็ต้องแบ่งกันน้อย ถ้ามีกล้วยอย่างนี้แหละ มันน้อยก็ต้องหั่นลูกหนึ่งหลายชิ้น ไปป้อนบาตกลับมาต้องเอามารวมกันก่อน เพื่อจะได้แบ่งให้เท่า ๆ กันของที่เคঁามาถวายทั้งหมดนะต้องเป็นของกลาง เพื่อจะแบ่งให้ทุก ๆ คนเท่า ๆ กันนะ

การบวชการปฏิบัตินะ หลวงปู่ชา ท่านพาพระพาเณรมุ่งมรรคผลพระนิพพาน

อาหารที่หลวงปู่ชาได้รับส่วนแบ่งจากพระ ท่านก็เอามาแบ่งให้โยมแม่ของท่านที่มาบวชเป็นแม่ชีอีก พระเณรก็สงสารหลวงปู่ชานะ เลยได้ประชุมสงฆ์ว่า เราควรแบ่งอาหารส่วนหนึ่งให้โยมแม่ของหลวงปู่ชา เพราะหลวงปู่ชานั้นท่านเป็นพระกตัญญูทเวทิต อาหารที่ท่านได้ส่วนแบ่งจากคณะสงฆ์นั้นไม่พอฉัน นี่คือจิตใจของหลวงปู่ชา นี่คือนใจของพระอรหันต์ผู้ที่ตั้งมั่นในกตัญญูทเวทิต

หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน วัดป่าบ้านตาด ท่านก็เป็นพระผู้ที่ตั้งมั่นในกตัญญูกตเวทิต่างที่ท่านไม่อยากจะบวชนะ พ่อแม่สั่งให้บวช ท่านก็บวชตามคำสั่งของพ่อของแม่ไปปฏิบัติเอาจริงเอาจังจนได้ตรัสรู้ธรรมเป็นพระอรหันต์ ท่านก็เอาโยมแม่ของท่านมาบวชเป็นชีเหมือนกัน "พระพุทธเจ้า พระอรหันต์คือผู้ที่ตั้งมั่นในกตัญญูกตเวทิต่าง..."

เราดูตัวอย่างสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเดชาฯ ท่านเป็นผู้ที่ตั้งมั่นในความกตัญญูกตเวทิต่าง ท่านทุกคนก็พากันรู้ว่าพระเจ้าอยู่หัวนี่คือผู้ที่ตั้งมั่นในกตัญญูกตเวทิต่าง

เราพากันมาบวชเพื่อกตัญญูกตเวทิต่อพระพุทธเจ้า เพื่อทดแทนคุณแห่งพระศาสนา ในการที่เป็นพระที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเพื่อออกจากทุกข์ ปฏิบัติสมควรแก่การบรรลุมรรค หรือสมควรในการกราบไหว้ของประชาชนคนทั้งหลาย

เรามาบวชเพื่อสืบทอดต่อยอดพระพุทธศาสนา ทรงธรรมทรงวินัยนี้เค้าเรียกว่า สืบทอดต่อยอดพระพุทธศาสนา

เรามาบวชเพื่อทดแทนคุณแผ่นดิน...

เราเกิดมาในแผ่นดินนี้ในโลกนี้ เราต้องมาทดแทนพระคุณแผ่นดิน เรามาทำความดีทุกอย่างเพื่อพระคุณแผ่นดิน เพื่อกตัญญูกตเวทิต่อแผ่นดิน เรามาบวชเพื่อทดแทนพระคุณของพ่อแม่ เพื่อให้พ่อแม่ได้เข้าสู่สวรรค์ มรรคผล พระนิพพาน

การบวชนี้ถ้าเราบวชแล้วประพฤติปฏิบัติตามธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า เราทุกคนจะช่วยเหลือพ่อแม่ได้ ถ้าท่านตกนรกอย่างนี้ท่านก็ได้ขึ้นจากนรก ถ้าท่านอยู่บนสวรรค์แล้วท่านก็ได้เพิ่มความดี เพิ่มบารมี เพิ่มคุณธรรม "ความกตัญญูกตเวทิต่างเป็นเรื่องใหญ่..."

เรามาบวชนะ เราทดแทนคุณของพระพุทธเจ้า ทดแทนคุณแผ่นดิน ทดแทนคุณในหลวง ทดแทนคุณของพ่อแม่ เราอุปัฏฐากอุปัชฌาย์อาจารย์ ผู้ที่บวชไม่สึกผู้นั้นก็จะได้เป็นพระอริยเจ้า ถ้าท่านผู้นั้นสึกไปก็จะได้กลับไปอุปัฏฐากพ่อแม่

เพราะเราทุกคนที่เกิดมานะ มีแต่พ่อแม่ดูแลเรา อุปัฏฐากเรา น้อยมากที่เราได้อุปัฏฐากพ่อแม่ เราเลยคิดว่าแม่เรานี้คือผู้อุปัฏฐาก ผู้รับใช้ของเรา เรายังมีความเห็นผิด เข้าใจผิด เราต้องระลึกถึงพระคุณของพ่อแม่ เพื่อจะได้ดูแลอุปถัมภ์อุปัฏฐากพ่อแม่ จนพ่อแม่หมดลมหายใจ

ถ้าเราพิจารณาด้วยปัญญา เดียวเรากลับบ้านไปเราก็ไปอุปัฏฐากลูกอุปัฏฐากเมีย สัมผัสพ่อแม่ไปหมดนะ

คนเรานะสิ่งที่ดี ๆ ถ้าเราไม่ได้ประพฤติปฏิบัติมันก็เก้อมันก็เขิน เพราะเกิดมา มันไม่เคยคิดอย่างนี้ พูดอย่างนี้ ทำอย่างนี้ แต่สิ่งที่มันไม่ดีนะ มันชอบคิด ชอบพูด ชอบทำ แล้วมันก็ไม่เก้อไม่เขินนะ

ข้อวัตรของพระพุทธเจ้านะ ตั้งแต่โบราณกาล พระพุทธเจ้าถึงให้มีอุปัชฌาย์วัตร อาจารย์วัตร นี่เป็นข้อวัตรปฏิบัติเก่า ๆ แบบโบราณ แบบต้นฉบับ

พระเณรทุกรูปต้องมาฝึกทำข้อวัตรปฏิบัติในเรื่องความกตัญญูกตเวที...

เราจะทำเป็นเหมือนวัว เหมือนควายที่อยู่คนละฟากทุ่ง เจ้าของก็อยู่ปลายทุ่งข้างนี้ วัวควายก็อยู่ปลายทุ่งข้างโน้น มองเห็นกันแต่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน พระเณรที่ไม่กตัญญูกตเวที ไม่ดูแลอุปัฏฐากอุปัชฌาย์อาจารย์ ก็เปรียบเสมือนวัวควายที่อยู่ปลายทุ่งโน้นๆ มองเห็นไกล ๆ อย่างนี้แหละ

เรามาบวช เราไม่ได้ดูแลอุปถัมภ์อุปัฏฐากย์ครูบาอาจารย์ ทำอย่างนี้เสียหายนะ เพราะเราทิ้งอริยมรรค เราทิ้งข้อวัตรปฏิบัติ เพราะเรายังไม่ได้ฟังวัตร ๑๔ ข้อ ๑๑, ๑๒, ๑๓ และ ๑๔ นี้ เราได้ฟังแล้วก็ให้พากันสำนึกสำเหนียก

ความใกล้ชิด ดูแลอุปถัมภ์อุปัฏฐากย์ นวดเนื่อนวดตัว มันเป็นธรรมที่ใกล้ชิด ทำให้เราคุ่นเคย ถ้าเราไม่ดูแลอุปถัมภ์อุปัฏฐากย์ เปรียบเสมือนลูกเรากลอดออกมา แล้วก็บริจาคให้เค้าไปเลี้ยงเพราะเค้าไม่มีลูก มันก็ห่างเหิน ไม่มีความผูกพันธุ้ เราก็ไม่ได้รับเอานิสงส์ที่ดี ๆ จากพ่อแม่ จากพระพุทธเจ้า จากอุปัชฌาย์อาจารย์ที่เป็นพระอริยเจ้านะ

ทุกคนนั้นเห็นแก่ตัวนะ อยู่ที่บ้านก็ทำให้พ่อแม่ลำบาก ชี้แจงชี้คร้าน นอนตื่นสาย ชอบกิน ชอบเล่น ชอบเที่ยว เอาแต่ใจตัวเอง เอาแต่อารมณ์ตัวเอง มาอยู่วัดมัน ก็ถือเอานิสังส์เก่า ไม่อยากทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น นั่งสมาธิ ทำวัตรสวดมนต์ ทำข้อวัตร ทำกิจวัตร ไม่อยากอุปถัมภ์อุปฐากอุปัชฌาย์อาจารย์ วันหนึ่ง ๆ ก็ปล่อยเวลาผ่านไป เป็นวัน ๆ แล้วยังแอบเล่นโทรศัพท์ อินเทอร์เน็ตเฟซบุ๊ก ทำอย่างนี้ไม่ได้นะ ไม่ถูกนะ เสียหายนะ เสียหายมาก ปล่อยให้เวลาตี ๆ โอกาสดี ๆ อย่างนี้มันผ่านไปได้อย่างไร คืบวันมันผ่านไปเราไม่สามารถเอาสิ่งนั้นกลับคืนมาได้ ปัจจุบันนี้นะคือปัจจุบันธรรม ปัจจุบันนี้คือการปฏิบัติธรรม เพื่อตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ไม่เพลิดเพลिन

เราทุก ๆ คนนะต้องเอาใจใส่ ต้องแก้ไข ปรับปรุงใจตัวเองให้มันมีความเห็นถูกต้อง เข้าใจถูกต้อง เราจะได้ปฏิบัติถูกต้อง ปรับปรุงวาจา กิริยามารยาท ให้มันสวยสดงดงาม ปรับปรุงการกระทำของเรานะ เพราะว่าพระพุทธเจ้าท่านเป็นเพียงผู้บอกผู้สอน พ่อแม่ครูบาอาจารย์ก็เป็นเพียงผู้บอกผู้สอน ผู้ที่ประพฤติผู้ที่ปฏิบัติก็คือตัวของเราเอง

การฝึกนิเสสฝึกอารมณ์ของตัวเองนะ เป็นสิ่งที่ดีมาก ประเสริฐมาก มีบุญใหญ่ มีอานิสงส์ใหญ่ บารมีสิบทัศนะไม่มีอะไรที่ให้เราตามใจ อริยมรรคมีองค์แปดประการนะ ไม่มีอะไรให้เราตามใจเลย

เราทุกคนต้องมาปรับปรุงตัวเอง แก้ไขตัวเอง เราจะได้คิดว่าตัวเองมีบุญน้อย มีวาสนาน้อย วาสนานะมันมีมากทุกคน บุญนะมันมีมากทุกคน ที่มันมีไม่มาก คือมันไม่ได้ประพฤติ มันไม่ได้ปฏิบัตินะ

เราทุกคนต้องหายพยศ ลดมานะ ละทิฐฐิอย่าเป็นคนมีทิฐฐิมาก มานะมาก เอาแต่ใจตัวเอง อารมณ์ตัวเอง ไม่ได้... ต้องกลับมาหาธรรมวินัย กลับมาหาความกตัญญู กตเวที ไม่มีอะไรที่จะเสียหายมากไปกว่าที่เรามีความเข้าใจผิด มีความเห็นผิด

ธรรมะของพระพุทธเจ้านี้จะช่วยจัดการเราจากมืดให้เป็นสว่าง จากสิ่งที่ไม่ดีให้มันดี

พระพุทธเจ้าคือกัลยาณมิตร พระอุปัชฌาย์อาจารย์คือกัลยาณมิตร เราอย่าได้เอาเปรต เอาผี เอายักษ์ เอามาร เอาเดรัจฉาน เป็นกัลยาณมิตร

อุปัชฌาย์อาจารย์ พระพุทธเจ้าให้เป็นผู้ที่ตั้งอยู่ในปุชฌนียบุคคล บุคคลที่ควรได้รับความเคารพนับถือไว้วางใจ ตั้งอยู่ในพรหมวิหารทั้งสี่ ได้แก่ ความเมตตา ความกรุณา ความมูทิตา อุเบกขา

อุปัชฌาย์อาจารย์ต้องเดินตามรอยของพระพุทธเจ้านะ

พระพุทธเจ้าคือผู้ที่เสียสละ พระพุทธเจ้าคือผู้ให้

พระพุทธเจ้านั้นคือผู้ที่ตั้งอยู่ในบารมีสิบทัศเบื้องต้น ยี่สิบทัศอย่างกลาง สามสิบทัศอย่างละเอียด

พระพุทธเจ้านั้นคือผู้ที่เดินตามอริยมรรคมีองค์แปดประการ ท่านปฏิบัติเป็นตัวอย่างแบบอย่าง

เรามองดูพระพุทธเจ้านะ... พระพุทธเจ้าท่านเสด็จออกบวช ท่านละทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่รับเงินรับทองรับธนบัตร รับเองหรือให้ผู้อื่นเก็บไว้เพื่อตน ท่านฉันอาหารวันหนึ่งเพียงหนเดียว ไม่ใส่รองเท้า กางร่ม มีความสันโดษ มกน้อยอยู่ตามโคนไม้ เรือนว่าง ถ้ำ เจื่อมผา นุ่งห่มผ้าบังสุกุล ที่เค้าพัสคพอยู่ตามป่าช้า

ผู้ที่เสียสละนั้นคือพระพุทธเจ้า ผู้ที่รับผิดชอบในสิ่งที่ดี ๆ นั้นคือพระพุทธเจ้า ผู้ที่ขยันอดทนนั้นคือพระพุทธเจ้า ผู้ที่มีแต่ความเมตตา มีแต่ความกรุณานั้นคือพระพุทธเจ้านะ จิตใจของพระพุทธเจ้านั้นเป็นจิตใจที่เปรียบเสมือนมหาสมุทร มีความเมตตา มีความกรุณา มีความมูทิตาที่กว้างใหญ่ไพศาล ไม่เอาการกินนอนพักผ่อนเป็นความสุขนะ

จิตใจของพระพุทธเจ้านั้นเป็นจิตใจสาธารณะ เป็นจิตใจส่วนรวมนะ ไม่มีอะไรเห็นแก่ตัว มีความเมตตาตามมนุษย์สัตว์เหมือนกันหมด มีความรัก มีความสมัคครสมานสามัคคี ไม่แบ่งแยก ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ไม่ถือชั้นวรรณะ ลักษณะอย่างนี้คือจิตใจของพระพุทธเจ้า

พระผู้ที่เป็นอุปัชฌาย์อาจารย์ต้องทำจิตใจให้เหมือนพระพุทธเจ้า พยายามเดินตามรอยของพระพุทธเจ้า

พระผู้ที่เป็นอุปัชฌาย์อาจารย์นั้น คือผู้ที่เป็นตัวอย่างแบบอย่างในการประพฤติ การปฏิบัติพรหมจรรย์ของสิทธิวิหาริก เพื่อให้ผู้ที่มาบวชผู้ที่มาอยู่ด้วยได้ถือนิสัย เอาเป็นตัวอย่างแบบอย่าง

พระพุทธรเจ้าท่านไม่อนุญาตให้อุปัชฌาย์หรืออาจารย์เป็นผู้รับเงิน รับทอง หรือรับ รัตนบัตร หรือให้ผู้อื่นเก็บไว้เพื่อตน ไม่มีในที่ไหนที่พระพุทธรเจ้าให้อุปัชฌาย์อาจารย์รับเงิน รับทอง รัตนบัตรไว้เพื่อตน ปัญหาใหญ่ ๆ ที่ทำให้โลกนี้มีปัญหา ปัญหาเรื่องแก่งแย่ง ทรัพย์สิน

พระเราคือผู้ที่มีความเห็นถูกต้อง เข้าใจถูกต้อง ผู้ปฏิบัติถูกต้อง

อุปัชฌาย์อาจารย์ต้องเป็นตัวอย่างแบบอย่าง เพราะว่าพ่อเป็นอย่างไร ลูกมันก็เป็น อย่างนั้น แม่เป็นอย่างไรลูกมันก็เป็นอย่างนั้น

ในข้อสอบของพระอุปัชฌาย์ถึงว่า ศาสนาเสื่อมเพราะอะไร..? ศาสนาเสื่อมเพราะว่า พระอุปัชฌาย์ไม่ปฏิบัติตามพระธรรมพระวินัย ไม่มุ่งมรรคผลพระนิพพาน ครูบาอาจารย์ ประชานสงฆ์ไม่ประพฤติไม่ปฏิบัติตามพระธรรมพระวินัย กุลบุตรลูกหลานก็ไม่ได้เห็น เป็นตัวอย่างแบบอย่าง

พระเราก็เหมือนกันนะ ผู้ที่บวชเก่าบวชหลายปีนี่ พระวินัยต้องเคร่งครัด ข้อวัตรปฏิบัติ ต้องเคร่งครัด ต้องดี เพื่อพระรุ่นน้อง ๆ จะได้เอาเป็นตัวอย่างแบบอย่าง เราประพฤติปฏิบัติ เราก็ได้ดี แล้วก็ผู้รู้ ผู้เห็น ผู้ปฏิบัติตามเค้าก็ได้ดี

พระพุทธรเจ้าน่ะท่านตรัสว่า... ในอนาคตจะมีผู้ที่เข้ามาบวชที่ไม่ได้มุ่งมรรคผลนิพพาน จะมาเอาพระพุทธรศาสนาเป็นเครื่องที่ทำมาหาเลี้ยงชีพ เป็นที่อยู่อาศัย จะมารับเงิน รับทอง รัตนบัตร กินแล้วนอนพักผ่อนจำวัด มารับปัจจัยไทยทานกับประชาชน ทุก ๆ วันนี่ก็มีมาก พระประเภทนี้ก็มีมากกว่าพระที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ที่มุ่งมรรคผลนิพพาน ถ้าคิดเป็นเปอร์เซ็นต์แล้ว น่าจะเก้าสิบห้าเปอร์เซ็นต์ สำหรับพระที่เอาพระพุทธรศาสนา เป็นที่ทำมาหาเลี้ยงชีพนี้

พระได้ยิน ได้ฟัง ได้รับรู้แล้วก็ให้พากันทำใจเฉย ๆ นี่มันเป็นเรื่องปกติเป็นเรื่องธรรมดาว่าในโลกนี้เมื่อมันมีของจริงมันก็ต้องมีของปลอม ถ้าเราจะไปคิดให้เป็นเหมือนที่เราต้องการให้มีแต่พระมั่งมรรคผลนิพพานนี้ นเราทุกคนคงจะเครียดเป็นประสาทกันแน่ หรือหนักไปกว่านั้นอีก คือเป็นโรคจิตนะ

พระทุกรูปต้องเอาปัญญาออกมาใช้งาน ออกมาทำงาน เพราะว่าอริยมรรคทุกข้อนะ มีปัญญาประกอบด้วยสำหรับทำงานทั้งหมดนะ

การมาบวชพระของเราทุกคนนะ พระพุทธเจ้าไม่ให้เรามุ่งสรวรรคนะ ให้มุ่งพระนิพพานอย่างเดียว ถ้าเราไปไม่ถึงพระนิพพาน สวรรค์เราต้องได้แน่ ๆ อยู่แล้ว ต้องตั้งใจว่าเราบวชมาเพื่อมรรคผล เพื่อพระนิพพาน

เราทุก ๆ คนนะเปรียบเสมือนเราตกอยู่ในท่ามกลางมหาสมุทรที่มองไม่เห็นฝั่งเดี๋ยวนั้นะ ที่เราจะเข้าถึงฝั่งได้ ก็ต้องอาศัยธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าทำนั่น ที่ว่าตกอยู่ในท่ามกลางมหาสมุทรก็ได้แก่ ความไม่รู้ ความไม่เข้าใจ ความเพลิดเพลिन ความประมาท จิตใจเราตั้งอยู่ในความโลภ ความโกรธ ความหลง เราจะเข้าถึงพระนิพพานได้มีทางเดียวคือถือนิสัยพระพุทธเจ้า ปฏิบัติตามพระพุทธเจ้า เราถึงจะพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด เข้าถึงพระนิพพานได้ตั้งแต่เรายังไม่ตาย เรียกว่า ได้พระนิพพานเมื่อตายก่อนตาย

พระพุทธเจ้าท่านอนุโมทนากับเราทุกคนที่มาบวชเพื่อมรรคผลเพื่อพระนิพพาน พ่อแม่ครูบาอาจารย์ท่านอนุโมทนากับทุกคนที่เข้ามาบวชเพื่อมรรคผลเพื่อพระนิพพาน เราทุกคนทุกท่านถือว่าเป็นผู้ที่โชคดี ที่ได้มีโอกาสได้ประพฤติได้ปฏิบัติ

ให้ทุกท่านพากันตั้งอกตั้งใจประ พฤติปฏิบัติเต็มที่ ไม่ต้องกลัว อย่างมากก็ไม่เกินตายหรือ เรื่องตายมันเรื่องของร่างกายเพราะร่างกายของเรามันต้องแก่ เจ็บ ตาย พัลตพราก แต่จิตใจของเรานั้นมันไม่ได้แก่ ไม่ได้เจ็บ ไม่ได้ตาย ถ้าเราเข้าใจในธรรม เข้าใจถูกต้อง มีความเห็นถูกต้อง ปฏิบัติถูกต้อง จิตใจของท่านก็จะสัมผัสกับพระนิพพาน ด้วยใจของท่านเอง

